

L' ART DEL PAGÈS

Secció doctrinal, agronómica y bibliográfica.

¡Ja fá dotze anys!

(Acabament.)

No hi ha que dir los inconvenients que semblant modo de viurer de nostra població agrícola ha de tenir baix lo punt de vista económic. Iguals ó majors los té per lo que respecte á la higiene y á las bonas costums. L' obrer del camp habitant d' aquestos mals tuguris sempre mal alimentat es qui mes sofreix los efectes de las epidemias y de tota classe de malalties. Aqueixas miserables vivendas sempre de pobre aspecte y faltadas de tota comoditat, ab tota classe de deficiencias no convidan á permaneixer en son interior: l' obrer del camp, sempre que pot, en lloch de estarse en casa ocupat en sos quefers ó en la educació de la familia en los dias de mal temps y durant las llargas vetlladas del hivern, fuig d' ella, porque la considera com lloch de suplici, malgastant en las tabernas, y encara potser en llochs pitjors, sos pochs recursos.

De aquí donchs que l' assumpto de millorar las condicions en que viuen las nostres classes agrícolas constitueixin un problema tant interessant baix lo punt de vista económic com moralisador é higiénic per exelencia segons ho han reconegut tots cuants s' han ocupat d' aquesta materia; y sembla que nostres homes d' Estat y las societats agrícolas deurian prestarli tota sa atenció, seguint l' exemple donat per totas las nacions del extranger.

Verament preocupat ab aquestas ideas, comensarém lo nostre treball, no ab la esperansa que 's fassi gran cosa de profit pera ajudar á las nostres classes agrícolas, infinitament mes atrassadas que las de altres nacions, sino

confiant en lo molt que en aquest sentit pot fer la iniciativa particular, desde 'l moment que se li digui los medis que deu emplear. Donar donchs á coneixer aquestos medis havém procurat d' una manera tan senzilla y concisa com nos ha sigut possible, procurant reunir gran copia de datos en lo menor espay possible; y per mes que durant aqueix temps 'ns hagi sigut precis passar llarchs ratos ocupats en aquesta tasca, de veras, podém assegurar que no 'ns doldrán ni lo temps, ni los gastos ocasionats per los viatjes que havém tingut de fer per las comarcas agrícolas, si algun dia veyém que pot servir de algùn profit; y per acabar aquest ja massa llarch escrit sols nos resta donar las gracias al Sr. Director d' aquesta tan útil revista per lo molt que s' ha esforsat en donar á coneixer las nostres ideas pensant sens dupte que á la par que de alguna manera quedan recompensats los nostres desvels, presta un senyalat servey á la tant abatuda agricultura patria.

Mollerusa 20 de Septembre de 1890.

JOSEPH BAYER Y BOSCH.

Secció d' agricultura práctica

¿Quin es lo mellor cultiu dels ceps y dels taronjers; *medis de combatre las maluras que pateixen dits vegetals: y en lo cas que precisi la seva substitució, quinas plantacions convindrian mes en aqueix terme municipal, atenent á la naturalesa y condicions de sos terrenos?*

LEMA: La esperiencia, es la mare de la ciencia.

La sola enunciació del tema proposat enclou en sí una porció de circumstancias que tractar, á qual mes árdua, donchs no es tan fácil com á primera vista podrian suposar alguns; sinó que depen d' una munió de datos, reservats solsament als coneixedors de la localitat d' Arenys y sa co-

marca pera intentar resoldre 'l ab fonament de causa, ab mes ó menos acert y tal com fora 'l desitj del que s' atreveix á agafar la ploma pera posar la ma al damunt del paper, haventnhi molts d' altres que sens dubte ho farán mellor ó apreciarán mes bé la série de concausas inherents al objecte que en bonhora s' ha proposat lo Municipi al incloure 'l entre 'ls temas anunciats en lo Cartell del Ateneu Arenyench pera 'l 5.^{nt} Certámen literari-científich del present any 1889 (*).

Si tingúes la sort d' encertar los propòsits de la popular Corporació y endevinar los del Jurat calificador, fora pera mi un triomf que m' afalagaria, per mes que sigués degut á la benevolensa dels que han de judicarlo y á la munificencia del Ajuntament d' aquet cap de Partit de la Costa de Llevant, ahont tantas afeccions m' hi tenen lligat.

Dit aixó, donchs, aném á emprendre la tasca imposada per las circumstancias; dividint nostre treball en capítols y tractant separadament los ceps dels taronjers, á fi de ferlo mes práctic y mes fácil á la adquisiscencia de la classe pagesa, á quina va mes directament encaminat; á ella, per la qual l'eschrich; ja que está en relació ab sos usuals quefers del art de la terra.

I.

Complexa es, per demés, la solució al tema proposat, per ser de tan distinta índole 'ls punts que l'integran, donchs son los constituyents de la agricultura comarcana d'Arenys y los únichs verdaderament productors, com ho han sigut durant un periodo que no baixa de mitx sigle ensá.

¿Quin es lo mellor cultiu dels ceps?

Heus aquí una pregunta mes difícil de contestar de lo que sembla á primera vista. No obstant, cumplint ab las prescripcions del Cartell, dirém que dels sistemas proposats

(*) Dels dos únichs treballs presentats, solsament aquest fou distingit ab *accessit*: cosa estranya tractantse d' un, en prosa, de tema tan concret y dels que tan poch abundan; però no del *individuo* que 'l calificá y del Jurat que hi accedí inconscientment á bon segur, donchs als treballs d' aquesta índole no se 'ls dona res. per regla general, ó no se 'ls hi priva la llum pública deixantlos sense premi y fentlos hi perdre la oportunitat moltes vegadas. Com que en lo present aixó no ha succehit encara, després del any de propietat del Ateneu com á treball original, lo publiqué inèdit á L'ART DEL PAGÉS, pera que nostres lectors tingan ocasió de jutjarlo *desapassionadament* y ne tregan lo profit que puguin, en especial los pagesos de la Costa de Llevant, á quins va dedicat mes directament.

pera la plantació de vinya, á nostre modo de veure, lo mes acceptable es lo de *tiras* en los terrenos planers y en los que s'hi pugan sembrar cereals, donchs d'aquesta manera aprofitarém la terra ab duas cullitas de suma importancia pera 'l pagés, com son lo pá y lo ví; aliments principals y necesaris é indispensables á la vida del home. D'aqueix modo s'afemarán los terrenos y se treballará mes bé la terra, donchs los elements nutritius, en forma d' adobs, que no son d'absoluta necessitat pera 'ls blats, serveixen en cambi pera la alimentació de la vinya que requereix especialment sustancias potásicas, mentres aquells las exigeixen fosfatadas; de las quals, en mes ó en menos, ne portan los fems d' estable: además de no estar tan exposat á las contingencias de perdrhotot per las maluras y accidents admosférichs; donchs es mes difícil esguerrar duas anyadas que no pas una. Recordémnos també, que los flequers nos fan pagar lo pá car y lo pagés ha de vendre barato 'ls blats de sas cullitas; lo qual vol dir, que portantlos al molí, fentne farina y pastantla 'n traurém efectivament mes valor é hi tindré además la part de ganancia positiva y natural, però no petita, que 'ls forners hi fan; estalviantnos molts diners en compra de pá de fleca y en quant al ví que s'hi culli, no sols no será d'inferior qualitat, ni tampoch la quantitat no disminuhirá, de bon tros, ni molt menos, lo que pogués haverli minvat la anyada del blat.

Per lo que toca als rostos pendants, ó terrenos accidentats, lo cultiu *mixto* es també de suma utilitat per las ventatjas que reporta al pagés l' entreplantar ab los ceps alguna lleguminosa; com per exemple, las faberas y las pesoleras, tenint cuydado de prevenir las destruheixi la parássita coneguda vulgarment ab lo nom de *frare*, lo qual s'evita preparant la llevar avans de sembrarla, ja siga posantla 3 ó 4 horas en remull ab una disolució de sulfat de coure (caparrosa blava) al 2 per 100 en pés d'aygua ó en pols ab los adobs, pera matar los gèrmens criptogámichs que portan fixats las llevors, á quals costas viuhén, especialment durant la creixensa de las respectivas plantas, de qualsevol de las especies d' ahont previngan.

Respecte als terrenos frescals y fondos, en particular los excessivament forts ó compactes (argilenchs), no creyém tan d'absoluta conveniencia 'l cultiu mixto, com en los demás enumerats. No obstant, las circunstancias poden ser

tals, que se fassi d' utilitat lo conreu d' arbres fruyters; dels quals ne parlarem al tractar de la substitució de las plantas que han de venir á reemplaçar las desaparegudas á causa de maluras, incurables fins avuy.

FRANCISCO X. TOBELLA.

(Continuará.)

CORRESPONDENCIA

Arbós 8 de Octubre de 1890.

Sr. D. Francisco X. Tobella y Argila.

Barcelona.

Amich Sr. Director: Si be es veritat que la viticultura te totas las plagas á sobre seu, també la arboricultura, que es una riquesa considerable, está perillant avuy tant com la vinya, y com hi ha necessitat de salvarla per son enorme valor, no vuy passar en silenci, (per mes que ho volia fer per que la majoria dels pagesos fan la contra á tot nou esperiment, per que 's crehuen que si han de fer mes gastos no hi ha medis de mantenirse, al propi temps que cremarian á tot inventor, fins que ab máquina se 'ls ha ficat lo bon resultat á la boca) un esperiment fet als pressaguers y oliveras, com també á las pomeras: fou experimentat ab 34 pressaguers dividits ab 5 termes municipals molt distants, ab oliveras, encare mes distants y las pomeras en un sol lloch.

Oliveras: 5 kilógrams de cals sortint del forn
5 kilógrams de carbonat de sosa
500 grams de sulfat de ferro
128 litres de aygua clara

Modo d' usarlo: unas portadoras de 64 litres d' aygua cada una, á la una s' hi tiran á bullir los 5 kilógrams de cals, al altre la sosa y ferro, y al mateix punt se 'n tindrà un altre de buyda que s' omplirà de parts iguals de las dos composicions, un colador pera filtrar la cals després de ben remanat tot, se agafa una xeringa bona ó un bon pulverizador y 's volta y mulla ben bé la olivera.

Aquesta operació fou feta ab felis resultat al mes de Mars y principis de Abril; durant lo Juny una pulverisada

de: 3 litres de sulfuro de calci, ab bi-carbonat de sosa 1 kilógram, una carga d' aygua y las tractadas aixís no poden aguantar mes fruyt y hermosura y al mateix trós entreposadas sens triar, ni fruyt ni fullas, no mes que brots sechs y grochs.

Pressaguérs: 600 grams de puntas de cigarro, ben bullidas
200 grams de ácit tartárich, disolt ab aygua
800 grams de amoniach líquit
400 grams de aygua cuyt

bollit y barreijat tot ab una carga d' aygua clara, practicat avans no obrin la poncella de la flor ó sia, segons los climas, al mes de Febrér y 'l Maig una forta dosis de quintí sulfuro de calci ab carbonat de sosa, igual que ab las oliveras é iguals resultats.

Pomeras: igual quelo dels pressaguérs, suprimint lo amoniach.

Al propi temps que no descuidin de adobarho ab adobs orgánichs dels quals n' hi ha un bon assortit á la Agencia-Técnic-Agrícola de L' ART DEL PAGÉS, Primpcesa, 11, 3.er

Per mes que un se renti la cara 100 vegadas diarias, si no te aliment, també viurá rovellat y morirá.

Aixó tothom ho pot probá en petita escala y vistos los resultats que donin, cada hù sabrá lo que li convé; yo no m' atreveixo á darho per eficás, per la sencilla rahó de que los climas y atmósferas son del tot distints, y 'l bon éxit en un país, podria ser funest en un altre.

En quan al de las oliveras, yo 'l asseguro á tothom.

Es quant puch dir per avuy Sr. Director; disposi del seu amich

JOAN MIRAVENT Y COLOMER.

Secció de noticias agricolas.

L' enguixat dels vins.—La circular del guarda-sellos del Ministeri de Justicia á Fransa diu aixís en sa circular als procuradors generals:

«Los informes que rebo sobre la aplicació de ma circular de 1.^{es} de Septiembre, referent al enguixat dels vins, me demostran que hi ha alguna dificultat de aplicació, la qual crech que sols pot resóldrers, recurrent, com en anys passats, á una mida general, y concedint lo benefici d' la anti-gua tolerancia, tant als vins de la cullita de 1890, com als

de las cullitas anteriors. Convé limitar aquest aplassament á un temps curt, que sia suficient á protejir tots los interessos.

En sa conseqüencia, s'aplassa fins al 1er de Abril de 1891 lo plantejament de mas circulars de 27 Juliol de 1880 y 25 Agost 1886.»

Curt es lo plasso, pero del mal lo menos y queda per ara aplassada y aclarada aquesta qüestió.

Mercats, firas y cullitas.

Berga.—Desanimada estigué la fira que 's celebrá la setmana passada, puix foren escassas y de poca importancia las transaccions. Aquesta setmana hem tingut una benéfica pluja que vindrá molt be pera preparar una bona sembrada.

Castella.—Llegim en *El Eco de Castilla* de Valladolid:

«Los rahims que haurian de mostrar ya robustos grans verdosos y apinyats, sols tenen unas com petitas pildoras groguencas faltas d' humor.

¡Tot s' ha assecat!

Los politichs perorarán de lo que vulguin, ó de lo que convingui mes á sos fins particulars.

Aquí en Castella, sols se parla de que la cullita dels grans ha sigut escassa y de que la cullita del vi ab prou feynas omplirà las necessitats de cada localitat.

No hi ha cullitas, ni diners, ni comoditats, ni bon humor, ni tranquililitat.

¡Fa ya vuitanta días que no plou á Valladolid!»

Fransa.—Després de las plujas s' ha recomensat la verema ab gran activitat. Actualment, la cullita es ya dins los cellers y alli hont no hi ha hagut inundació, s' han cullit los rahims en bon estat: la qüalitat sembla que no 'n sufrirá.

En lo Centre, lo Beaujolais y la Bourgogne, han comensat á veremar encara que hi continua lo temps plujós, lo qual no favoreix gens la cullita. Se creu que la qüantitat será poch mes ó menos igual á la del any passat, pero la qüalitat será una mica pitjor, sobretot si no ve 'l bon temps aviat.

En lo Bordelais y l' Rosselló tenen un temps magnífich: en aquest últim han acabat ya de veremar, la cullita es bona tant en qüalitat com en qüantitat.

Si d' una manera general sembla que la qüalitat dels vins recolectats en lo Mitj-dia no haurá sufert gayre á causa de las tempestas, n' obstant la qüantitat haurá ben disminuït, especialment en los departaments sobre las ribas del Rhône y del Hérault. Nos sembla, donchs, inevitable que 'ls preus á que s' han fet fins avuy algunas partidas de ví, ya de si bastant pujats, anirán en augment, sobre tot per los vins cullits avans de las inundacions.

Las vendas se continuan fent sens interrupció y n' obstant l' alsa, los cellers 's van buydant.

Olot.—Segueix la recolecció de las tardanias que principalment se componen de blatdemoro y fajol y de qual resultat están contents los pagesos, sobre tot los del plá.

Perelló.—Los agricultors están molt satisfets dels bons resultats de la cullita de garrofas, que ha superat á tots los càlculs. La de la verema que acaba de tenir lloch ha sigut mitjana, sens punt de comparació ab la del any anterior, que fou inmillorable.

Pontós. (*Gerona*).—La cullita de rahims ha sigut de lo mellor en qualitat, bastanta producció y grau alcohométrich: lo *Mandó* del pays ha fet 12 graus junt ab la *Carinyena Henri-Bouschet*, *Carinyena* francesa y *Mataró*; la *Picapolla Otello* y *Canadá*, 13; lo *San Salvador*, 14; l' *Alicant Bouschet*, 11; *Alicant-Henri-Bouschet*, 11 $\frac{1}{2}$. y l' *Terret*, 10.

Riudoms.—La cullita del ví ha sigut tant abundant, que en general los propietaris la han tingut d' un trenta á un cuarenta per cent major que la dels anys que ha sigut mes grossa. Los que han volgut embotar lo ví no han tingut prou estivas, lo que ha motivat que molts l' han hagut de vendre á raig de cup. Aquets dipòsits, la majoria de ells, han sigut omplerts duas vegadas; de manera, que l' trasbals que hi ha en dita població, es una cosa may vista.

D' avellanas se 'n han cullit també mes que cap any en la mateixa proporció que l' ví, lo mateix á poca diferencia que ha succehit ab las garrofas.

Cullita com la de Riudoms no s' ha observat en cap mes poble del Camp de Tarragona, puix si be n' hi ha que la han tingut bona, en altres ha estat regular.